

3. Dolhopolova, M. M., Kravchenko, I. S. (2016). Okremi pytannia profesiinoi pidhotovky politseiskykh. [Separate issues of professional training of police officers]. Svitoviy dosvid pidhotovky kadriy politsii ta yoho vprova dzhennia v Ukraini : mat-ly Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Dnipro, 17 bereznia 2016 r.). Dnipro. S. 178–180. [in Ukrainian]

4. Dunets, L. M., Pavlichenko, A. P. (2019). Osoblyvosti profesiinoho spilkuvannia maibutnikh pratsivnykiv politsii. [Peculiarities of professional communication of future police officers]. Aktualni problemy psykholohii. Kyiv. 1. 54. S. 3–8. [in Ukrainian]

5. Zhydetskyi, Yu. Ts. Priakhina, N. O. (2018). Vrakhuvannia u profesiinomu spilkuvanni pratsivnykamy politsii psykholoho-pedahohichnykh osoblyvostei vikovoho rozvytku ditei. [Taking into account the psychological and pedagogical features of children's age development in professional communication by police officers]. Sotsialno-psykholohichni zasady nekonfliktnoi vzaiemodii mizh politsiieiu i naselenniam v sotsiumi: zbirnyk tez dopovidei uchasnykiv kruhloho stolu (22 lystopada 2018 r.). Lviv. S. 67–69. [in Ukrainian]

6. Zozulia, Ye. V. (2021). Pryntsyv vzaiemodii z naselenniam na zasadakh partnerstva v diialnosti natsionalnoi politsii Ukrainy: heneza stanovlennia ta napriamy realizatsii. [The principle of interaction with the population on the basis of partnership in the activities of the national police of Ukraine: the genesis of formation and directions of implementation]. Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka. 2 (2). S. 29–38. [in Ukrainian]

7. Romanenko, O. V. (2022). Psykholohichna skladova v diialnosti pratsivnyka yuvenalnoi preventsii [Psychological component in the activity of a juvenile prevention worker]. Yurydychna psykholohiia. 1 (30). S. 29–36. [in Ukrainian]

8. Yarovets, D. A. (2020). Povnovazhennia pidrozdiliv yuvenalnoi preventsii natsionalnoi politsii Ukrainy shhodo zabezpechennia prav ditei. [Powers of juvenile prevention units of the National Police of Ukraine to ensure children's rights]. Prava liudyny v Ukraini: mynule, sohodennia, maibutnie. Kharkiv, S. 194–195. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КРАВЧУК Олена Валентинівна – аспірант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців правоохоронних органів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KRAVCHUK Olena Valentinovna – PhD student Department of Pedagogy and Educational Management Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of future specialists law enforcement agencies.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2024 р.

УДК 378.011.3-057,175:351.743(477:100.62)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-215-196-202

КТІТОРОВ Максим Олександрович –

кандидат юридичних наук, доцент кафедри

правового забезпечення діяльності

Національної гвардії України Київського інституту

Національної гвардії України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6301-7481>

e-mail: ktitorov@ukr.net

ПУГАЧ Анжеліна Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

науково-дослідної лабораторії з підготовки військ

Київського інституту Національної гвардії України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1907-9380>

e-mail: avpuhach@gmail.com

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ: ДОСВІД КРАЇН-ПАРТНЕРІВ НАТО І FIER ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті розглянуто питання впровадження досвіду країн-партнерів НАТО та FIER у формуванні і розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ. Зазначено, що в умовах повномасштабного вторгнення рф в Україну на особливу увагу заслугове становлення професіоналів сектору безпеки і оборони, до якого належить Національна гвардія України. У зв'язку з цим актуалізовано ідеї неперервного професійного розвитку військовослужбовців на основі компетентностей, необхідних для виконання завдань згідно із доктринами НАТО і досвідом країн ЄС.

Обґрунтовано значущість компетентного підходу у підготовці майбутніх офіцерів НГУ, що має забезпечити набуття необхідних знань і навичок, здатність до вирішення практичних завдань, військового лідерства, подальшого кар'єрного зростання. З урахуванням ідей дослідників і власних напрацювань потрактовано професійну компетентність майбутніх офіцерів НГУ. Вказано, що її формування забезпечує практико-орієнтоване навчання, розвиток професійних навичок і вмій під час реалізації курсових проєктів, практики, активної самостійної роботи. Підготовку офіцерів орієнтовано на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра (магістра) одночасно із здобуттям тактичного рівня військової освіти.

Акцентовано на партнерстві України і НАТО у сфері професійної військової освіти, що реалізується через Програму НАТО DEEP. Це сприяє реформуванню закладів професійної військової освіти, опануванню новітніх методів навчання, формуванню нових компетентностей. Водночас модернізація підготовки майбутніх офіцерів НГУ передбачає співпрацю з країнами-членами FIER. У зв'язку з цим розглянуто досвід Національної жандармерії Франції в контексті реалізації судової, адміністративної, превентивної, військової місії.

Виснувано, що для України доцільним є осмислення досвіду розвинених країн щодо кадрової політики, професійної військової підготовки, її професіоналізації, наближення навчання до конкретних бойових умов, спеціалізації, мовної підготовки тощо.

Ключові слова: Національна гвардія України, професійна військова освіта, професійні компетентності, НАТО, FIER, Програма НАТО DEEP, Національна жандармерія Франції.

KTITOROV Maksym Oleksandrovych –
Candidate of Law Sciences, associate professor
of the Department of Legal Support
of the National Guard of Ukraine,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6301-7481>
e-mail: ktitorov@ukr.net

PUHACH Anzhelina Volodymyrivna –
Candidate of Pedagogical Sciences, senior researcher
of the military training research laboratory,
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1907-9380>
e-mail: avpuhach@gmail.com

FORMATION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCIES FUTURE NGU OFFICERS: THE EXPERIENCE OF NATO AND FIEP PARTNER COUNTRIES FOR UKRAINE

The article examines the issue of implementing the experience of NATO and FIEP partner countries in the formation and development of professional competencies of future officers of the NGU. It is noted that in the conditions of a full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, the formation of professionals in the security and defense sector, to which the National Guard of Ukraine belongs, deserves special attention. In this regard, the ideas of continuous professional development of servicemen based on the competencies necessary for the performance of tasks following NATO doctrines and the experience of EU countries have been updated.

The significance of the competence approach in the training of future officers of the NGU, which should ensure the acquisition of the necessary knowledge and skills, the ability to solve practical tasks, military leadership, and further career growth, is substantiated. Taking into account the ideas of researchers and their own work, the professional competence of future officers of NSU was interpreted. It is indicated that its formation provides practice-oriented training, the development of professional skills and abilities during the implementation of course projects, practice, and active independent work. The training of officers is aimed at obtaining a bachelor's (master's) degree at the same time as obtaining a tactical level of military education.

Emphasis is placed on the partnership between Ukraine and NATO in the field of professional military education, which is implemented through the NATO DEEP Program. This contributes to the reform of institutions of professional military education, the mastering of the latest training methods, and the formation of new competencies. At the same time, the modernization of the training of future officers of the NGU involves cooperation with FIEP member countries. In this regard, the experience of the National Gendarmerie of France in the context of the implementation of judicial, administrative, preventive, and military missions was considered.

It was concluded that it is appropriate for Ukraine to understand the experience of developed countries regarding personnel policy, professional military training, its professionalization, bringing training closer to specific combat conditions, specialization, language training, etc.

Key words: National Guard of Ukraine, professional military education, professional competencies, NATO, FIEP, NATO DEEP Program, National Gendarmerie of France.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У складних умовах нестабільного безпекового сьогодення, позначеного загостренням конкуренції між державами, розгортанням воєнних конфліктів та суспільно-політичних заворушень, виявами міжнародного тероризму й злочинності, іншими ризиками та загрозами, в тому числі і гібридними, посилюється значущість безпеки держави в цілому та захищеності суспільства і кожної людини зокрема. Адекватною відповіддю на актуальні безпекові виклики постає розбудова системи національної безпеки, ефективність якої значною мірою зумовлює кадровий потенціал сектору безпеки і оборони, до якого належить, зокрема, Національна гвардія України як військово-формування з правоохоронними функціями, а в умовах дії правового режиму воєнного стану – з виконання завдань за призначенням.

З огляду на пріоритетність національних інтересів і гарантування національної безпеки, основоположними засадами державної політики, відображеної в Стратегії національної безпеки України [1], визначено стримування, стійкість, взаємодія. Йдеться про розвиток оборонних і безпекових спроможностей, здатність до швидкої адаптації у безпековому середовищі, сталого функціонування, а також посилення партнерської взаємодії з країнами ЄС і державами-членами НАТО. У зв'язку з цим поступ сектору безпеки і

оборони має забезпечити його реформування, зокрема шляхом підвищення боєготовності, бездатності, фаховості персоналу, професіоналізації військової служби, якості військової освіти за стандартами НАТО тощо. У цьому контексті модернізацію Національної гвардії України спрямовано на опанування досвіду держав ЄС, що має посилити інституційну спроможність виконання завдань за призначенням [1].

Водночас, зважаючи на подальшу ескалацію агресії РФ проти України, а згодом повномасштабне російське вторгнення, сили безпеки, як і суспільство та держава в цілому, орієнтовано на всеохопну оборону – комплекс заходів, що має забезпечити воєнну безпеку, суверенітет і територіальну цілісність держави. У Стратегії воєнної безпеки України [2] відповідно до пріоритету – нарощування сил оборони до виконання покладених завдань, йдеться про зміцнення їх кадрового потенціалу, кар'єрне зростання і професійне просування, з оперттям на критерії щодо знань, умінь, цінностей, досвіду, добросовісності; становлення військового лідерства та трансформацію професійної культури на основі євроатлантичних принципів тощо. У цілому у згаданих документах акцентується на необхідності якісної підготовки професіоналів для безпекової сфери, осучасненні її підходів і принципів організації як значущої передумови у прискоренні

оборонної та безпекової реформ за нормами і стандартами НАТО, відповідно до національних традицій та власного досвіду ведення бойових дій.

Означені стратегічні орієнтири, утвердження незворотності євроатлантичного вектору розвитку Української держави як її цивілізаційного вибору і зовнішньополітичного пріоритету, а також наявність суперечностей між потребою в особистостях нової генерації – вмотивованим, професійним і освіченим особовим складом безпекового сектору, та станом національної системи військової освіти на шляху трансформації [3], актуалізують питання неперервного професійного розвитку персоналу упродовж військової кар'єри на основі компетентностей у сфері професійної військової діяльності, необхідних для її виконання згідно із доктринами НАТО і досвідом країн ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ознайомлення з дискусіями щодо підготовки персоналу безпекової сфери засвідчило, що фахівці та експерти розглядають питання: осучаснення підходів і принципів формування змісту, структури військової освіти, визначення напрямів її модернізації на основі досвіду держав-членів Альянсу (А. Вітченко, О. Мітягін, В. Осьодло, С. Полторак, О. Резнікова, В. Сокурченко, С. Сьомін та ін.), порівняльного аналізу систем підготовки військових фахівців у розвинених країнах (К. Бугайчук, М. Гацько, Ю. Михайлова, Б. Олексієнко, Ю. Приходько, В. Телелім та ін.), особливості формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів-нацгвардійців (А. Бухун, С. Вітвицький, М. Ктіторов, Ю. Медвідь, Р. Любич, А. Плаксін та ін.), міжнародного співробітництва НГУ з європейськими та євроатлантичними військовими формуваннями (О. Агапова, О. Бандурка, Ю. Битяк, Д. Корнієнко, О. Музичук та ін.). Однак, з огляду на реалізацію напрямів трансформації військової освіти у контексті нових викликів, порушена проблема потребує подальшого розвитку.

Метою статті є вивчення й аналіз досвіду держав-партнерів НАТО та країн-членів FIER з підготовки фахівців структур жандармського типу задля можливого застосування у формуванні і розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Посилення безпекових і оборонних спроможностей шляхом реформування системи підготовки та підвищення кваліфікації персоналу для безпекового сектору країни за стандартами ЄС і НАТО має забезпечити подальше утвердження України як суверенної, демократичної і правової держави, а також становлення професіоналів системи виявлення, запобігання й нейтралізації зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці. Складовою цієї системи є Національна гвардія України – військове формування з правоохоронними функціями, підпорядковане МВС України і призначене для виконання завдань із захисту громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорони громадського порядку, забезпечення громадської та державної безпеки, протидії

незаконних воєнізованих формувань, злочинних організацій тощо [4].

Національна гвардія України – серед інститутів суспільства з високим ступенем довіри громадян. Це засвідчує соціологічне опитування Українського центру економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова (2023 р.), що здійснене методом face-to-face на територіях, контролюємих українським урядом та на яких не ведуться бойові дії. Соціологічна служба опитала 2017 респондентів віком від 18 років. Вивчення питання довіри до інститутів суспільства виявило, що громадяни довіряють їм так: Збройним Силам України – 93 % опитаних, добровольчим загонам – 87 %, волонтерським організаціям – 83 %, Державній службі з надзвичайних ситуацій – 81 %, Національній гвардії України – 81 %, Президенту України – 80 %, Державній прикордонній службі – 78 %, Міністерству оборони України – 75 %, СБУ – 67 %, Національній поліції України – 61 %, голові населеного пункту проживання респондента – 60,5 %, громадським організаціям – 60 %, Церкві – 58 %, українським ЗМІ – 56 % тощо [5]. Вважаємо це визнанням професіоналізму, вмотивованості, відповідальності нацгвардійців, що узгальнено у понятті високої професійної компетентності.

Компетентнісний підхід широко відображено у нормативно-законодавчій і науково-практичній площинах, однак дослідники не дійшли єдиного бачення поняття «компетентність». У цілому воно постає як набута властивість особистості, що забезпечує успішне становлення у суспільному й професійному житті. До того ж це інтегрований результат формування і розвитку готовності ефективно вирішувати практичні завдання у повсякденній і професійній діяльності, непередбачуваних виробничих ситуаціях, на протиправу простому нагромадженню нормативно визначених знань, предметних умінь і навичок. З огляду на це у зарубіжних дослідженнях компетентність переважно розглядають з опертям на поняття здатності, готовності до чогось, комплексу необхідних умінь, умілості, знань у певній сфері діяльності, спроможності, а також відповідності навчальних досягнень державним стандартам, професійним стандартам, кваліфікаційним характеристикам тощо [6, с. 408].

Нову парадигму освіти та професійної підготовки окреслено в Європейській довідковій рамці ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018) [7], значущою для розуміння реалізації принципу організації військової освіти «Освіта продовж усієї військової кар'єри» [3]. Йдеться про вплив на професійну підготовку новітніх навчальних засобів, сучасних освітніх технологій і середовищ цифрового суспільства, що має враховуватися у трансформації системи військової освіти. Водночас прогрес і успіх уже не визначає запам'ятовування фактів і процедур, для генерування нових ідей, продуктів, знань важливими є цифрове мислення, здатність до вирішення проблем, співпраці, креативність, саморегуляція. Інтеграційний аспект відображають міжкультурне взаєморозуміння і співробітництво з урахуванням мовної компетентності, орієнтованої

на мобільність, адаптивність, транскордонне спілкування [7], забезпечення рівня знань іноземних мов військовими фахівцями, необхідного для «впровадження політик і стандартів НАТО в діяльність усіх ланок органів військового управління та ефективної участі у заходах міжнародного оборонного співробітництва, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки та навчання за кордоном» [3].

Дослідження практик підготовки компетентних фахівців у розвинених країнах, передусім ЄС і Альянсу, передбачає розуміння змін і співпраці щодо різних освітніх середовищ (інтегрована освіта); множинності методів навчання, його неперервності, адже компетентність є відкритим утворенням, що можна розвивати впродовж життя. У цьому сенсі компетентності осмислюють як комбінацію знань (факти, дані, концепти, ідеї, теорії, що сприяють розумінню певної галузі чи предмета), умінь (результативність діяльності на основі набутих знань) і ставлень (спосіб мислення, реагування на поведінку оточуючих, життєві, професійні ситуації) [7].

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу ідеї М. Семенова і О. Єсіпової про те, що професійна компетентність передбачає володіння фахівцем необхідним комплексом професійних знань, умінь і навичок, а також наявність достатнього професійного досвіду для успішного виконання професійної діяльності [8, с. 152]. Актуалізуючи поняття професійної компетентності майбутніх офіцерів, дослідники визначають його як інтегральну якість особистості, що охоплює готовність виконувати професійні завдання, здатність до самовдосконалення, саморозвитку, саморефлексії [8, с. 153]. Учені О. Войтех і К. Войтех зазначають, що компетентність має діяльнісний і суб'єктний вияви, що виражається у здатності та готовності особистості до дій, відповідних вимогам конкретної ситуації, на основі набутих знань, умінь, навичок, досвіду і способів поведінки [9, с. 73]. Залежно від особливостей діяльності дослідники виокремлюють компетентності: професійна, фахова, комунікативна, управлінська, політична, міжкультурна, економічна. Причому військово-професійну компетентність розуміють як результат підготовки майбутнього офіцера у ВВНЗ та інтегральний показник підготовленості військового фахівця, що характеризується ступенем здатності й готовності до реалізації службово-бойових функцій в умовах мирного та воєнного часу на посаді за призначенням [9].

З урахуванням означених ідей, а також результатів власних напрацювань [10] професійну компетентність майбутніх офіцерів НГУ розглядаємо як відповідний рівень оволодіння ними професійною діяльністю, що передбачає свідоме ставлення до такої діяльності, чітке розуміння свого соціального призначення, рис характеру в контексті завдань майбутнього фахівця в галузі національної безпеки, а також співвіднесення результатів цієї оцінки з об'єктивними вимогами до професійної діяльності, тож регулювання на цій основі власного професійного становлення, зростання, самовдо-

сконалення. У цьому контексті особливості професійної діяльності НГУ, відображені, зокрема, у призначенні, завданнях і основних функціях, відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» [4] та змісті професійної підготовки нацгвардійців з урахуванням Концепції трансформації системи військової освіти [3], слугують орієнтиром щодо ключових професійних компетентностей майбутнього офіцера НГУ. Це адміністративно-управлінська; інформаційно-комунікативна; індивідуально-психологічна; соціально-правова; громадянська; морально-етична; психолого-педагогічна; загальновійськова, тактично-на, тактико-спеціальна; військово-технічна компетентності.

Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ забезпечує практико-орієнтоване навчання на основі опанування відповідної освітньо-професійної програми, що передбачає набуття знань з певних навчальних дисциплін, розвиток професійних навичок і вмінь під час реалізації курсових проєктів, практики, активної самостійної роботи курсантів. Підготовку офіцерського складу орієнтовано на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра (магістра) одночасно із здобуттям тактичного рівня військової освіти, з огляду на що в освітньо-професійних програмах запроваджено базовий і фаховий курси тактичного рівня (L-1A, L-1B), опанування яких дає змогу присвоїти здобувачу кваліфікацію «офіцер тактичного рівня». Також в організації освітнього процесу має бути передбачено використання сучасних зразків озброєння і військової техніки, тренажерів, навчально-тренувальних систем, комплексів, лабораторій, інших ресурсів, що має забезпечити набуття військовими фахівцями нових компетентностей з підготовки і застосування військ (сил) у складі об'єднаних сил, здійснення заходів оборонного планування, операційної сумісності на основі методики підготовки, принципів і стандартів, прийнятих у збройних силах держав-членів НАТО, кращих національних традицій та досвіду ведення бойових дій [3].

Зазначимо: 2015-го Україна заявила про перехід на стандарти НАТО. Стандартизація та взаємосумісність армій держав-членів НАТО – основа безпеки Альянсу. Альянс трактує стандартизацію як «розроблення та запровадження процедур, проєктів і термінології для досягнення належного рівня взаємосумісності (interoperability) союзників, або рекомендування корисних практик для багатонаціонального співробітництва» [11]. Питання сумісності важливе з огляду на те, що країни-члени НАТО мають також власну національну систему стандартизації, зокрема військові операції планують за внутрішніми оперативними стандартами, однак у складі контингенту НАТО керуються загальними стандартами.

Наявні три рівні стандартизації НАТО: сумісність (compatibility) – здатність продуктів, процесів, послуг до спільного застосування у визначених умовах з метою задоволення відповідних вимог; взаємозамінність (interchangeability) – продуктів, процесів, послуг до використання замість інших з метою задоволення однакових вимог; уніфікація

(commonality) – використання однакових доктрин, процедур, обладнання. Перший рівень стандартизації (сумісність) передбачає співробітництво між НАТО та певною країною без взаємних зобов'язань, другий (взаємозамінність) – досягнення партнерства із зобов'язаннями взаємної допомоги, третій (уніфікація) – інтеграція держави до НАТО. Для України як країни-партнера відкрито будь-який рівень стандартизації, якого вона прагне, однак перехід на стандарти НАТО не відкриває шлях до членства – це добровільний крок держави [11]. Наближення НГУ до стандартів НАТО передбачає реалізацію таких цілей: створення стійкої системи управління, що забезпечує ефективне прийняття рішень для виконання завдань за призначенням відповідно до принципів НАТО; підготовку військ за підходами до підготовки в інших складових сектору безпеки і оборони України та у державах Альянсу [12].

У сфері професійної військової освіти партнерство України і НАТО реалізується через Програму НАТО DEEP (Програма вдосконалення військової освіти, Defence Education Enhancement Program) – інструмент для проведення реформ, що надає підтримку країнам (Азербайджан, Боснія та Герцеговина, Вірменія, Грузія, Ірак (у рамках місії НАТО в Іраку), Йорданія, Казахстан, Колумбія, Мавританія, Республіка Молдова, Монголія, Марокко, Сербія, Туніс, Україна) у розвитку та реформуванні закладів професійної військової освіти, які прагнуть досягти сумісності з Альянсом. НАТО і Консорціум оборонних академій та інститутів вивчення безпеки в рамках програми «Партнерство заради миру» розробили вісім довідкових навчальних програм із розбудови оборонних інституцій, професійної військової освіти для офіцерів, сержантського складу, підготовки унтер-офіцерського корпусу, інструкторів унтер-офіцерських шкіл, кібербезпеки, боротьби з повстанцями, тероризмом, розбудови доброчесності.

DEEP спеціалізується на педагогіці, щоб сприяти закладам освіти і викладачам в опануванні новітніх методів навчання, розвитку критичного мислення і формуванні нових компетентностей. Багатонаціональна група оцінювання DEEP на запит відвідує країну-партнера НАТО і пропонує план дій, ефективність якого вимірюється реалізацією сучасних академічних структур професійної військової освіти та вимог до ступенів; упровадженням нового предмету в навчальні плани, розробленням нових курсів тощо [13].

У рамках програми НАТО DEEP-Ukraine курс підвищення кваліфікації пройшли науково-педагогічні працівники Київського інституту Національної гвардії України. Ментори програми провели інтерактивний семінар-практикум для вдосконалення педагогічної майстерності і впровадження активного навчання у професійній військовій освіті на основі студентоцентрованості [14].

Зазначимо, що модернізація підготовки військовослужбовців НГУ передбачає активність у міжнародній діяльності, спільних оборонних проєктах з аналогічними військовими формуваннями, зокрема країн-членів FIER. Асоціацію FIER

(Асоціація сил поліції та жандармерії країн Європи і Середземного моря у статусі військової установи) створено з ініціативи сил жандармерії Франції, Італії та Іспанії 1994 року, 1996-го до неї приєдналася Португалія, а в жовтні 2017 р. статус повноправного члена Асоціації надано Національній гвардії України. Нині FIER об'єднує структури жандармерії і поліцейських підрозділів військового характеру 21 країни. Мета Асоціації – розширення партнерських відносин і співпраці та, відповідно до міжнародних угод і національних нормативних актів, обміну інформацією й досвідом у секторах: людські ресурси (навчання і підбір персоналу); організація обслуговування; нові технології і логістика; міжнародні відносини [15].

Обмін досвідом, залучення інструкторів, відвідування навчальних закладів, участь у спільних проєктах – напрями співробітництва НГУ та Національної жандармерії Франції як найстарішого інституту, відповідального за охорону порядку країни, що «двадцять чотири години на добу захищає, рятує, втручається, розслідує, заарештовує, бореться» [16]. Жандармерія має подвійне підпорядкування: Міністерству оборони Франції (загальне керівництво), оскільки вирішує завдання в компетенції Збройних сил, та Міністерству внутрішніх справ (координація діяльності), як складова системи поліції виконує значний обсяг поліцейських і адміністративних функцій. З огляду на завдання, затребуваними є компетентності: щодо *судової місії* – уміння з пошуку та опрацювання інформації, навичок у методах розслідування, зокрема, вбивств, крадіжок, шахрайства, розповсюдження наркотиків, проведення експертних досліджень; *адміністративної, превентивної* (40 % діяльності присвячено захисту людей і майна) – уміння контактувати з населенням, спостережливості, уважності; *військової* – спроможність до оперативної оборони, навіть у мирний час, до захисту важливих об'єктів, контролю над ядерним озброєнням, виконання миротворчих військових і цивільних місій ЄС, ООН, НАТО [16].

Професійне вдосконалення персоналу забезпечують 6 національних шкіл жандармерії і 10 центрів технічної підготовки за напрямками: вища освіта, міжнародна підготовка, іноземні мови, кримінальні розслідування, мотоцикли, гірські, кінологічні підрозділи, підводне плавання або підтримка правопорядку тощо. Завдяки міжнародному співробітництву офіцери НГУ мають змогу опанувати старший курс Школи офіцерів Національної жандармерії Франції в м. Мелен (Французька Республіка), що сприяє ознайомленню з системою підготовки офіцерських кадрів Національної жандармерії Франції, підвищенню рівня професійної та мовної підготовки, вивченню європейського досвіду роботи офіцерів командної ланки, впровадженню набутих компетентностей у службово-бойову діяльність [12]. У цілому система підготовки кадрів базується на здобутті профільної освіти, професійному досвіді проходження служби, подальшому самовдосконаленню. Засади професійного навчання – базова підготовка та періодичне

навчання на курсах підвищення кваліфікації протягом усієї служби [17].

Особливості підготовки кадрів – у строгому та ретельному відборі претендентів, особливо для спецпідрозділів. GIGN – Група втручання Національної жандармерії (фр. *Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale*, елітний антитерористичний підрозділ Національної жандармерії Франції, призначений для знешкодження озброєних злочинців, звільнення заручників, проведення контртерористичних заходів. Серед вимог до претендентів: вік – не старше 30 років, французьке громадянство, неперервний стаж служби в Національній жандармерії Франції не менш як п'ять років. Оскільки йдеться про виконання бойових і штурмових операцій, що потребує високих індивідуальних якостей і професіоналізму, колективної злагодженості, міцного морального духу, особистої мотивації, претенденти проходять ретельний відбір, перевірку психофізичних здатностей, зокрема через базовий іспит з «мокрими» і «сухими» тестами, під час імітації втечі із застосуванням собак на психологічну стійкість, інстинкт виживання, витривалість. Спецназовець має контролювати емоції, розвивати силу духу, інтелект, набувати знання з географії, історії, політики [17; 18]. У цілому військове формування виконує чимало складних правоохоронних функцій, що потребує відповідних компетентностей, а його досвід є значущим в осучасненні підготовки персоналу безпекової сфери України.

У цьому контексті актуалізується осмислення набутих розвинених країн щодо стратегічного управління, уніфікації стандартів і процедур у кадровій політиці, професіоналізації підготовки шляхом осучаснення базового і спеціального навчання, наближення навчання до конкретних бойових умов, спеціалізації, інтенсивності та короткостроковості навчання, посиленого вивчення іноземних мов, розвитку особистої мотивації, високих лідерських, професійних, моральних якостей військовослужбовців [17, с. 67].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, вивчення порушеного питання засвідчило, що подальше утвердження України як суверенної, демократичної і правової держави на шляху євроатлантичного поступу, в умовах жорсткого спротиву повномасштабній збройній агресії РФ, пов'язано з реформуванням системи підготовки персоналу для сектору безпеки і оборони України за стандартами НАТО і досвідом країн ЄС. Парадигмальним напрямом підготовки майбутніх офіцерів НГУ розглядають компетентнісний підхід, що має забезпечити набуття знань і навичок у сфері майбутньої професійної діяльності, здатність до вирішення конкретних практичних завдань, військового лідерства, подальшого кар'єрного зростання і професійного просування, з опертям на сформовані цінності, набутий досвід, добросовісність. Проаналізовані напрями співробітництва України і країн-партнерів НАТО у сфері професійної військової освіти, а також особливості підготовки персоналу військових формувань з правоохоронними функціями країн-

членів ФІЕР, зокрема Франції, засвідчують важливість опанування цього досвіду для України. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з вивченням питання підготовки майбутніх офіцерів у країнах-членах НАТО.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25 березня 2021 р. №121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
3. Концепція трансформації системи військової освіти (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-2022-%D0%BF#top>
4. Закон України Про Національну гвардію України №876-VII від 13 березня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
5. Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (травень 2023 р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diachiv-traven-2023r>
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008.
7. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0604%2801%29>
8. Семенов М., Єсіпова О. Поняття професійна компетентність майбутнього офіцера у контексті педагогічної теорії. *Молодь і ринок*. 2024. № 5. С. 150–154. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301712>
9. Войтех О., Войтех К. Фахова компетентність офіцерів національного персоналу збройних сил України. *Військова освіта*. 2020, 1 (41). С. 70–80. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2020-01/70-80>.
10. Кітторов М. О. Організаційно-методичні аспекти формування та розвитку професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ в умовах воєнного стану. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2022. № 51. С. 30–38. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-04>.
11. Гетьманчук А., Зарембо К., Фахурдінова М. Україна і стандарти НАТО: як влучити у «рухоми ціль»? URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/DP_Stand_NATO_ukr_inet.pdf
12. Перехід на стандарти НАТО Національної гвардії України. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/standarty-nato/perekhid-na-standarty-nato-natsionalnoi-hvardii-ukrainy-2/>
13. Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_139182.htm
14. Науково-педагогічний склад КІ НГУ пройшов курс підвищення кваліфікації в рамках Програми НАТО DEEP-Ukraine. URL: <https://kingu.edu.ua/2024/07/20/науково-педагогічний-склад-кі-нгу-про/>
15. FIEP. International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status. URL: <https://www.fiep.org/about-fiep/the-association/>
16. French National Gendarmerie. FIEP. URL: www.fiep.org/member-forces/french-national-gendarmerie/
17. Закордонний досвід підготовки кадрів для сектору безпеки та можливості його використання в Україні: наук.-метод. рек. Бугайчук К. Л., Гончаренко І. Б., Михайлова Ю. О. та ін. Харків: НУВС, 2016. 120 с.
18. Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale. URL: <https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/gign/recrutement/officiers-et-sous-officiers>

REFERENCES

1. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i obrony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 r. № 392/2020 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 «On the National Security Strategy of Ukraine»: Decree of the President of Ukraine dated September 14, 2020 No 392/2020]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>. [in Ukrainian]
2. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i obrony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku «Pro Stratehiiu voiennoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 bereznia 2021 r. №121/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 25, 2021 «On the Military Security Strategy of Ukraine»: Decree of the President of Ukraine dated March 25, 2021 No. 121/2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> [in Ukrainian]
3. Kontsepsiia transformatsii systemy viiskovoi osvity (v redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 hrudnia 2022 r. № 1490) [The concept of transformation of the military education system (as amended by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 30, 2022 No. 1490)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-2022-%D0%BF#top>. [in Ukrainian]
4. Zakon Ukrainy Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy №876-VII vid 13 bereznia 2014 roku [Law of Ukraine On the National Guard of Ukraine No. 876-VII of March 13, 2014]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>. [in Ukrainian]
5. Otsinka hromadianamy sytuatsii v kraini, dovira do sotsialnykh instytutiv, politykiv, posadovtsiv ta hromadskykh diiachiv (traven 2023 r.) [Citizens' assessment of the situation in the country, trust in social institutions, politicians, officials and public figures (May 2023)]. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-traven-2023r>. [in Ukrainian]
6. Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; holov. red. V. H. Kremen [Encyclopedia of education]. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. [in Ukrainian]
7. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance) (2018/C 189/01). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0604%2801%29>. [in Ukrainian]
8. Semenov, M., Yesipova, O. (2024). Poniattia profesiina kompetentnist maibutnoho ofitsera u konteksti pedahohichnoi teorii [The concept of professional competence of the future officer in the context of pedagogical theory]. Molod i rynek. № 5. S. 150–154. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301712>. [in Ukrainian]
9. Voitek, O., Voitek, K. (2020). Fakhova kompetentnist ofitseriv natsionalnoho personalu zbroinykh syl Ukrainy [Professional competence of officers of the national staff of the Armed Forces of Ukraine]. Viiskova osvita 1 (41), S. 70–80. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2020-01/70-80>. [in Ukrainian]
10. Ktitorov, M. O. (2022). Orhanizatsiino-metodychni aspekty formuvannia ta rozvytku profesiinykh kompetentnostei maibutnykh ofitseriv NHU v umovakh voiennoho stanu [Organizational and methodological aspects of the formation and development of the professional competences of future officers of the NGU in the conditions of the martial state]. Naukovi zapysky kafedry pedahohiky. № 51. S. 30–38. URL: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2022-51-04>. [in Ukrainian]
11. Hetmanchuk, A., Zarembo, K., Fakhurdinova, M. Ukraïna i standarty NATO: yak vluchyty u «rukhomu tsib»?

[Ukraine and NATO standards: how to hit the «moving target»?]. URL: https://neweurope.org.ua/wpcontent/uploads/2019/07/DP_Stand_NATO_ukr_inet.pdf. [in Ukrainian]

12. Perekhid na standarty NATO Natsionalnoi hvardii Ukrainy. [Transition to NATO standards of the National Guard of Ukraine]. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/standarty-nato/perekhid-na-standarty-nato-natsionalnoi-hvardii-ukrainy-2/>. [in Ukrainian]
13. Defence Education Enhancement Programme (DEEP). URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_139182.htm. [in English]
14. Naukovo-pedahohichniy sklad KI NHU proishov kurs pidvyshchennia kvalifikatsii v ramkakh Prohramy NATO DEEP-Ukraine [The scientific-pedagogical staff of the Institute of Scientific Research of NSU completed a training course within the framework of the NATO DEEP-Ukraine Program]. URL: <https://kingu.edu.ua/2024/07/20/naukovo-pedahohichnyi-sklad-ki-nhu-pro/> [in Ukrainian]
15. FIEP. International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status. URL: <https://www.fiep.org/about-fiep/the-association/> [in English]
16. French National Gendarmerie – FIEP. URL: www.fiep.org/member-forces/french-national-gendarmerie/ [in English]
17. Zakordonnyi dosvid pidgotovky kadriv dlia sektoru bezpeky ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini: nauk.-metod. rek. Buhaichuk K. L., Honcharenko I. B., Mykhailova Yu. O. ta in. (2016). [Foreign experience of training personnel for the security sector and the possibility of its use in Ukraine]. Kharkiv: NUVS, 120 s. [in Ukrainian]
18. Groupe d'Intervention de la Gendarmerie Nationale. URL: <https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/gign/recrutement/officiers-et-sous-officiers> [en Français]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КТІТОРОВ Максим Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правового забезпечення діяльності Національної гвардії України Київського інституту Національної гвардії України.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх офіцерів НГУ, професійна військова освіта, компетентнісний підхід у професійній освіті.

ПУГАЧ Анжеліна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з підготовки військ Київського інституту Національної гвардії України.

Наукові інтереси: професійна військова освіта, компетентнісний підхід у професійній освіті, медіакомпетентність педагога і студента.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KTITOROV Maksym Oleksandrovich – Candidate of Law Sciences, associate professor of the Department of Legal Support of the National Guard of Ukraine, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine.

Scientific interests: professional training of future officers of NGU, professional military education, competence approach in professional education.

PUHACH Anzhelina Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, senior researcher of the military training research laboratory, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine.

Scientific interests: professional military education, competence approach in professional education, media competence of the teacher and student.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2024 р.